

RAMAZAN'A GİRERKEN*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah cumanızı mübarek eylesin... Sizleri iki cihanda aziz eylesin...

Bu cuma, Ramazan'dan önce Şa'ban'ın son cuması oldu. Ben sizlerden çok uzaklardayım, güney yarımküredeyim. Dokuz saat sizden ileride giden bir yerde, Avustralya'dayım. Cuma namazını kıldık, akşamı bekliyoruz şu sıralarda... Siz daha cuma edeceksiniz.

Biz Avustralya'da bir aile eğitim toplantısı, çalışması yaptık ki, çok tatlı oldu. Temenni ederdim ki bazı arkadaşlarımız da bulunsunlar. Zâten bulunmak istemişlerdi de, nasib olmadı. Elli altmış aile, üç yüze yakın insan, çocuklar, beyler... Çok güzel eğitim çalışmaları oldu.

Bugün, eğitim çalışmalarını yaptığımız Toowoomba şehrinden Brisbane şehrine geldik. Brisbane şehri çok güzel bir şehir. İnşâallah hakkında bir yazı yazmak istiyorum dergimizde... Özellikle belediyece kardeşlerimize tavsiye edeceğim bazı şeyler var burada gördüğüm. Çok güzel bir şehirdeyiz, yeşillik. Sanki insan bir sayfiye yerindeymiş, kırdaymış, köydeymiş gibi ama, şehrin içinde... O kadar bahçeler içinde bir yer.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

a. Orucun Farz Kılınması

Önümüzdeki cuma günü siz oruçlu olmuş olacaksınız. Biz de tabii, oraya –Allah nasib ederse– gelmiş olacağız, aranızda olacağız; cuma günü oruç tutacağız. O halde, bugün size Peygamber SAS Efendimiz'in oruç ile ilgili bir hadis-i şerifini okumak istiyorum ama, önce ayet-i kerime okuyayım! *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(البقرة: ۱۸۳)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kütibe aleykümü's-sıyâmü kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm lealleküm tettekùn.*)

(Bakara, 2/183) *Sadaka'llâhu'l-azîm*.

Bu ayet-i kerime bize, oruç tutmanın farz olduğunu bildiriyor. Ramazan ayında tutun diye, aşağıdaki ayet-i kerime bildirecek. Bu ayet-i kerimede orucun bize farz kılındığı bildiriliyor.

Oruç kitapların yazdığına göre... Önümde bu seyahatte yanımda gezdirdiğim, Abdülkàdir-i Geylânî –*kaddesa'llâhu sirrahu'l-azîz*– pirimizin, efendimizin *Gunyetü't-Tàlibî Tarîkı'l-Hak* veya *Gunyetü't-Tàlibîn* denilen kitabı var. Çok güzel bilgiler toplamış pirimiz, Abdülkàdir-i Geylânî Efendimiz. Orada yazdığına göre, Bedir harbi olmadan bir ay kadar önce, Allah-u Teâlâ Hazretleri Ramazan orucunu farz kılmış

müslümanlara. Bu ayet-i kerime o zaman inmiş. Yâni, Mekke-i Mükerreme'den Medine-i Münevvere'ye geldikleri zamanda, ilk yıllarda olmuş oluyor bu Ramazan orucunun farz kılınması.

Daha önce, Medine-i Münevvere'ye geldikleri zaman, Peygamber SAS Efendimiz Aşûre orucu tutardı ve her aydan üçgün oruç tutardı. Biliyorsunuz Allah-u Teâlâ Hazretleri yapılmış iyiliklerin mükâfâtını kat kat fazla veriyor. Bir iyiliğin mükâfâtı en aşağı on kat fazla olduğundan, Allah'ın lütf u keremiyle mükâfâtı çok olduğundan, üç gün oruç da otuz güne denk oluyor. Her ay üç gün oruç tutan bir insan bütün sene oruç tutmuş gibi oluyor.

Böyle tutarlardı Medine-i Münevvere'ye geldikleri zaman SAS Efendimiz Hazretleri ve ashab-ı kirâmı, *rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn...* Daha sonra, Bedir harbinden bir ay kadar önce bu ayet-i kerime inmiş.

Mealini açıklayayım:

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) “Ey iman eden kullar!” Mü'minlere hitap ediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Hasan-ı Basrî Hazretleri buyurmuş ki:

“—Eğer bir ayet-i kerimenin başında (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) varsa, ‘Ey iman edenler!’ diye başlıyorsa bir ayet-i kerime, orada Allah'ın bir emri vardır, bir yasağı vardır; ona dikkat edin! Yâni pür dikkat, emri bekler vaziyette, hazır, el pençe divân vaziyette

ayeti dinleyin!” diyor, tabiinin büyüklerinden, efendilerimizden, mübarek büyüklerimizden Hasan-ı Basrî Rh.A Hazretleri.

“—Ey iman edenler!” diye kulun imanına hitab edilen bir başlangıçla başlanıyor. Yâni, “Bak siz mü’minsiniz, Allah’a iman getirmişsiniz, Allah yoluna girmişsiniz. Bu imanınıza göre, imanınızın gereği olan bir şey size emrolunacak, dikkat edin!” gibi bir uyarı ile başlıyor.

(*Yâ eyyühe’llezîne âmenû*) “Ey iman eden kullar!” Yâni bizler ve bizden önce selef-i sâlihînimiz, müslümanlar, Peygamber Efendimiz SAS, Peygamber Efendimiz’in mübarek ashabı... Muhataplar müslümanlar.

“Ey iman edenler, (*kütibe aleykümü’s-sıyâm*) size sıyam yazıldı. Sizin üzerinize oruç yazıldı. (*Kemâ kütibe ale’llezîne min kabliküm*) Sizden öncekilerin üzerine yazıldığı gibi, sıyam sizin üzerinize yazıldı; (*lealleküm tettekùn*) tâ ki sakınasınız diye.”

Sıyam ve *savm*, ikisi eş anlamlı iki kelime. *Müradif* diyorduk eski devirlerde böyle eş anlamlı, mânâsı aynı olan kelimelere... Oruç demek.

Oruç kelimesini de açıklayayım. Yeri gelmişken biraz edebiyatçılık yapalım: *Oruç* kelimesi Farsça’dan geliyor Türkçe’ye ama biraz değişmiş. Biliyorsunuz *rûz*, gün demek Farsça’da. Bir günlük aç durmaya *rûze* deniliyor. *Rûze* kelimesinden gelmiş *oruç* kelimesi. Kesin tabii bu... Gelmiş deyince, öyle zayıf bir rivayet diye anlaşılmasın.

Türkçe’de r ile kelime başlamaz. R ile başlayan kelime olursa, Türk dili onun önüne harf ekliyor. Meselâ, hatırlarsınız, köyde duymuşsunuzdur, *Receb* demezler, *İreceb* derler; *Ramazan* demezler, *Iramazan* derler... Böyle önüne bir harf ekleyerek r’yi telaffuz ediyor Türk hançeresi... *Rûze* kelimesini de, başına u ekleyerek *urûze* diye kullanmış. Ondan sonra *uruz* olmuş. Daha sonra z c’ye dönmüş, ç’ye dönmüş, *oruç* olmuş. Yâni, bir günlük aç durma ibadeti mânâsına, Farsça’dan gelme bir kelime oruç kelimesi. Arapça’sı *savm* veya *sıyâm*, ikisi de eş anlamlı.

“—Peki, bu kelime Arapça’da eskiden ne demekmiş? Oruca isim olmadan önce bu kelime acaba ne mânâyâ geliyormuş?..”

Tutmak mânâsına, duraklamak mânâsına geliyormuş. Meselâ, at durakladı mânâsına bu kelimeyi kullanırlarmış. Rüzgâr kesildiği zaman, rüzgâr durakladı mânâsına kullanırlarmış. İnsan da yemek yerken, günlük yaşantısını sürdürürken, bunlardan duraklıyor. Bunları bırakıyor, tutuyor kendisini, yemek yemiyor; yâni duraklıyor. Onun için, bu kelime oruca isim olmuş diye alimler anlatıyorlar. Ben de böyle şeyleri seviyorum. Kelimenin nereden çıktığını araştırınca, insan konuyu daha iyi kavriyor diye, anlatıyorum arada.

(*Kütibe aleykümü’s-sıyâm*) “Sizin üzerinize oruç yazıldı.” Yâni, “Boynunuza borç oldu, farz oldu, farz kılındı. İlâhî takdir kalemi ile, sizin böyle bir güzel ibadeti yapmanız, dininizin bir gereği olarak size farz kılındı.” denilmiş oluyor.

Demek ki, “Ey iman edenler! Size Şimdi artık, bu ayet indikten sonra oruç tutmak farz kılındı; (*kemâ kütibe ale’llezîne min kabliküm*) sizden öncekilerin üzerine farz kılındığı gibi, yazıldığı gibi, onlara da bir borç kılındığı gibi...”

Buradan anlıyoruz ki, bizden önceki insanlar da bu çeşit ibadeti yapıyorlarmıŐ. Demek ki, biraz kendilerini yemekten, içmekten kesiyorlarmıŐ. Yâni yeme içme imkânı varken, önünde yiyecek içecek varken, zenginken, parası pulu varken bile yemiyor, içmiyor. Birtakım arzularını tutma, frenleme çalışması, kendisini durdurma çalışması yapıyor. Bu, kendisine hakim olmasını sağlıyor. Tabii çok güzel bir Şey, çok güzel bir idman bu... Demek ki, daha önceki ümmetlere de, bizden önceki insanlara da; yâni Ümmet-i Muhammed’den önceki, Peygamber Efendimiz AS peygamber olmadan önceki devrelerde yaŐayan milletlere de bu ibadet farz kılınmış. Bu önemli.

b.Eski Ümmetlerde Oruç

Kitaplar diyorlar ki:

“—Acaba ilk defa hangi ümmete acaba böyle bir oruç ibadeti farz kılındı?..”

Hazret-i Ali Efendimiz’den bir rivayet var, önümdeki kitapta. Belki bunu duymamıŐsınızdır, hoŐlanacaksınız. Hazret-i Ali RA’ın

rivayet ettiğine göre, Adem AS cennetten dünyaya indirildiği zaman, güneş onu yakmıŐ, kapkara etmiş:

لَمَّا أَهْبَطَ اللَّهُ تَعَالَى آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْجَنَّةِ
إِلَى الْأَرْضِ أَحْرَقَتْهُ الشَّمْسُ فَاسْوَدَّ جَسَدُهُ فَأَتَاهُ
جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا آدَمُ لَمَّا أَهْبَطَ اللَّهُ
تَعَالَى آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْجَنَّةِ إِلَى الْأَرْضِ
أَحْرَقَتْهُ ثَالِثَ عَشَرَ وَرَابِعَ عَشَرَ وَخَامِسَ عَشَرَ
فَصَامَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَّحِبُّ أَنْ يَبْيَضَّ جَسَدُكَ
قَالَ نَعَمْ قَالَ لَهُ فَصُمْ مِنَ الشَّهْرِ أَوَّلَ يَوْمٍ فَابْيَضَّ
ثُلثَ جَسَدِهِ ثُمَّ صَامَ الْيَوْمَ الثَّانِي فَابْيَضَّ ثُلثًا
جَسَدِهِ ثُمَّ صَامَ الْيَوْمَ الثَّالِثَ فَابْيَضَّ جَسَدُهُ كُلَّهُ

فَسُمِّيَ أَيَّامُ الْبَيْضِ

(عن علي)

(Lemmâ ahbata'llàhu teâlâ âdeme aleyhi's-
selâm, mine'l- cenneti ile'l-ardı) “Adem AS'ı
Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetten yeryüzüne
indirdiği zaman, (ahrakatü'ş-şems) güneş onun
vücudunu yaktı.” Biliyorsunuz, yazın herkes
güneşten kararıyor. Onun gibi demek ki Adem
AS karardı. (Fe'svedde cesedühû) “Vücudu
esmerleşti, karardı.

(Feetâhü cibrîlü AS, fekâl) Cebrâil AS Adem
AS'ın yanına geldi, dedi ki: (Yâ âdem, e tuhibbü
en yebyadu cesedük) ‘İster misin bu vücudun,
yüzün, cesedin yine böyle ak pak olsun, beyaz

olsun?’ (Kàle: Neam) ‘Evet, isterim.’ dedi. (Kàle lehû: Fesum mine’s-şehri sâlise aşer, ve râbia aşer, ve hâmise aşer) ‘Her ayın on üçünde, on dördünde, on beşinde oruç tut yâ Adem!’ diye Cebrâil AS, vücudu beyaz olsun diye ona böyle bir çareyi bildirdi.

(Fesàme âdemü aleyhi’s-selâm, evvele yevmin fe’byadda sülüse cesedih) “Adem AS bir gün oruç tuttu, vücudunun üçte bir kadar kısmı ak pak oldu. (Sümme sàme el-yevme’s-sânî) Sonra ikinci günü, yâni on dördünü tuttu.” Tabii bu aylar kamerî aylar, hilâlle ilgili aylar, bu şemsî aylar değil. (Fe’byadda sülüsâ cesedihî) “Vücudunun üçte ikisi beyazlaştı.” Az bir kısmı kaldı beyazlaşmayan. (Sümme sàme’l-yevme’s-sâlis) “Üçüncü günü de tuttu, yâni kamerî ayın on beşinde de oruç tuttu. (Fe’byadda cesedühû küllühû) Bütün vücudu ak pak oldu. (Fesümiyet eyyâmü’l-bıyd) Onun için bu Adem AS’ın oruç tuttuğu günlere eyyâm-ı biyz, beyazlaşma, aklaşma günleri denildi.”¹

Bu eyyâm-ı biyz, Arabî-kamerî ayların on üçü, on dördü, onbeşidir. On üçü, on dördü, on beşinin gecelerinde mehtap vardır. Mehtap on dördünde yuvarlaktır. On üçünde biraz bir tarafı eksikçedir, on beşinde biraz öbür tarafı eksikçedir ama hassas bir göz fark edebilir, tecrübeli bir göz fark edebilir. Herkes fark edemez.

İşte bu üç gün oruç tutmayı Adem AS başlatmış.

¹ Gunyetü’t-Tâlibî Tarîkî’l-Hak, cüz. II, s. 3

Demek ki, (*kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm*) “sizden önceki ümmetlere oruç tutmak farz kılındığı gibi” meselesi, ta Adem AS’a kadar gidiyor olabilir bu rivayete göre... Daha önceki insanlar da, oruç tutuyorlardı demek ki.

Bu arada ben hemen küçük bir hadis-i şerifi size nakledeyim.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlardı ki:

“—Her şeyin bir girişi, başlangıcı, kapısı vardır. İbadetin de kapısı oruçtur.”

Yâni, insan ibadet yapmak isterse, bu işin ilk giriş noktası, ibadeti güzel yapmanın çaresi olarak temel yapılacak iş, oruç tutmaktır.

Oruç tuttu mu ne oluyor insan?.. Aç kalıyor. Aç kalınca nefsi kuvvetten düşüyor, azgınlaşamıyor. İnsan, nefs-i emmâresi kabardığı zaman onu tutamaz, kötü şeyler yapar. Oruç tuttuğu zaman, nefsi zayıfladığı, ruhu kuvvetlendiği, kalbi nurlandığı için günah yapmıyor. Ondan sonra zihni berrak oluyor, her şeyi güzel duymağa, hissetmeğe başlıyor. Kalbî duyguları gelişiyor. İbadetin böylece kapısı oluyor.

Böyle olduğu için, her Allah’ın kuluna da ibadet gerektiğinden, eskiden beri, Adem Atamız zamanından beri bu orucun olması anlaşılıyor. Bunları düşündüğümüz zaman, bu işin böyle olmasının uygun olduğunu, “Elbette böyle olacaktı.” diye anlıyoruz.

c. Nasrânîlerin Orucu Değiştirmesi

Alimlerden bazıları da demişler ki: (*Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm*) “Sizden öncekilere olduğu gibi, size de oruç tutmak farz kılındı.” derken, burada kastedilen hristiyanlardır demişler. Eskiden nasârâ, nasrânî deniliyordu hristiyanlara. Bu hristiyan sözü batıdan gelme... *Krist* diyorlar onlar Hazret-i İsâ'ya. *Krisçin*, yâni hristiyan sözü de oradan gelmiş. Bizim dînî tabirlerimiz olarak yehûd ve nasârâ denilir, yahudiler ve nasrânîler denilir. *Nasâra* kelimesi de, Hazret-i İsâ Nâsıra kasabasında dünyaya gelmiş olduğundan diye söyleniyor. Biz nasrânî diyelim.

Nasrânîlere de oruç farz kılınmış. Rivayete göre, Ramazan ayında ve bizim kadar oruç onlara da Hazret-i İsâ zamanında farz kılınmış. Kitaplarında böyle yazıyor. Ama onlar, bu Ramazan orucu bazan kışa gelip seyahatlerde zorlandıkları için, baza yaza gelip sıcaklardan zorlandıkları için, toplanmışlar, “Bunu bir uygun mevsime nakledelim!” demişler. “Ne yapalım?.. Yaz da olmasın, kış da olmasın...” İlkbahara nakletmişler.

“Ama bir değişiklik yapıyoruz, Allah'ın emrini değiştiriyoruz. Ne yapalım?.. On gün ekleyelim!” demişler, kırka çıkarmışlar. Ondan sonra, oruç tutmak da zor gelmiş. Daha başka perhiz hâline döndürmüşler, elliye çıkartmışlar.

Tabii, bu bizim için bir ibrettir. Allah'ın emrini kul değiştirmes. Din o zaman bozular. Allah'ın emri neyse onu tutmak lâzım!

Demek ki, Ramazan orucu otuz gün olarak onlara da emredilmiş, bu ay mübarek ay olduğundan; ama onlar değiştirmişler, elligünlük perhize döndürmüşler. Hamur yememek, hamursuz vs., paskalya, yumurtayı kırmızıya boyamak gibi şeyler görüyoruz. Ben de pek onların bu işi nasıl yaptıklarını teferruatlı bilmiyorum ama, tam oruç tutmuyorlar bizimkiler gibi. “Demek ki, eski ümmetlere farz kılındığı gibi bize de farz kılınmış. Eski ümmetler bozmuşsa bunu, biz bozmayalım, güzelce turalım!” diye, insan kendi kendine mütenebbih oluyor, kendi kendine bir karar veriyor.

Evet, oruç Ramazan ayında... Tabii Ramazan ayı, *Ramazan* kelimesi hakkında da çeşitli rivayetler var. Bu *Ramazan* kelimesi nerden çıktı, onun izahı: İşte Ramazanda çok sıcak olduğu zaman, taşlar, kumlar ısınmış, onun için Ramazan denilmiş. Onun gibi, insanın da günahları Ramazan ayında böyle ısınacak, yok olacak, silinecek diye.

Bazıları da demişler ki: “*Ramad*; matar, yağmur demektir, son baharda gelen yağmur demektir. Bu aya da Ramazan denmesi oradan, o kökten. Yâni, yağmur yağıp her tarafı ihyâ ettiği, temizlediği, pırıl pırıl yaptığı gibi, Ramazan gelince her taraf da Allah’ın rahmetiyle tertemiz oluyor mânâsına gelir.” diye söylemişler.

Yâni, sıcak mânâsından geliyor, Ramazan’da günahlar yanıp mahvolduğu için buna Ramazan dendi. Veyahut yağmur mânâsına geliyor, yağmur her tarafı tertemiz ettiği gibi Ramazan

da günahları temizlediğinden, bu aya Ramazan adı verildi.” diye, alimler izahlar yapmışlar. Tabii bunlar işin izahat tarafı. Bu konudaki bilgilerimizi genişletmek bâbında, ilmimiz, irfanımız genişlesin diye söylenmiş sözler.

d. Ramazan'ın Özellikleri

Selmân-ı Fârisî RA rivayet ediyor. O mübarek sahâbi diyor ki:²

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي
آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ وَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ
شَهْرٌ عَظِيمٌ شَهْرٌ مُبَارَكٌ شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ
أَلْفِ شَهْرٍ جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً وَقِيَامَ لَيْلِهِ
تَطَوُّعًا وَمَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخِصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ أَوْ أَدَّى
فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ

(*Hatabenâ rasûlü'llâh SAS fî âhiri yevmin min şa'bân*) “Şaban ayının son gününde Rasûlüllah Efendimiz bize hutbe okudu.” Peygamber Efendimiz böyle mühim konuları anlatmak

² İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Hâris, *Müsned*, c.I, s.500, no:318; İbn-i Şâhin, *Fadâilü Şehri Ramadân*, c.I, s.18, no:16; Selman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.176, no:25782 ve c.XXXV, s.105, no:37946.

için hutbeye çıkardı, minbere çıkardı. Bu mühim bir şey söyleneceğinin alâmeti olurdu. Herkes pür dikkat, güzelce dinlerdi Peygamber Efendimiz'in hutbesini. İşte böyle Şa'ban'ın son günü minbere çıkmış, hutbe îrad etmiş Peygamber SAS. (Ve kâle) Buyurmuş ki:

(Eyyühe'n-nâs) “Ey insanlar, ey benim ümmetim, ey cemaatim, ey müslümanlar! (Kad ezalleküm şehrun azîmün şehrun mübârekün) Muazzam bir ayın gölgesi sizi gölgelendirmeye başladı, mübarek bir ay geliyor. (Şehrun fîhi leyletün hayrun min elfi şehri) İçinde bin aydan daha hayırlı bir gizli mübarek gecenin olduğu bir ay geliyor.” diye, böyle şevklendirici, müjdeli sözlerle başlamış.

(Ceala'llâhu sıyânehû farîdaten) “Allah bu ayın, bu mübarek ayının gündüzleri oruç tutmayı size farîza kıldı, vecibe kıldı, bunu mutlaka yapmanız gereken ibadet eyledi. (Ve kıyâme leylihî tatavvuan) Geceleyin de kalkıp namaz kılmanızı da tatavvu ibadet eyledi.” Bundan da kastedilen teravih namazı. El-hamdü lillâh, camilerimizde aşk ile, şevk ile kılınan o güzel teravih namazı.

(Ve men tekarrabe fîhi bi-hasletin mine'l-hayr, ev eddâ farîdaten, kâne kemen eddâ seb'îne farîdaten fîmâ sivâhu) Bu cümledeki mânâ şu: “Kim bu mübarek ayda hayırlardan bir hayır yaparsa; yapıp Allah'a yakınlaşmak maksadıyla, Allah'a yakınlaşayım diye bir hayır yaparsa, veyahut bir farzı eda ederse; bu ayın dışındaki başka zamanda aynı şeyi yapmış olsaydı, alacağı

sevaptan yetmiş kat fazla alır.” Ramazan ayı mübarekolduğu için, bu ayda yapılıncaya aynı ibadet olsa bile sevabı yetmiş kat fazla alıyor.

Onun için benim hatırıma gelen bu arada, şöyle hadisin izahını bir kenara koyup hemen hatırlatmak istediğim şey: Zekâtlarınızı bu ayda verirsiniz, demek ki sevabı çok fazla olacak; zekâtları hazırlayın! Başından verirsiniz zekâtınızı, fukaracıklar da Ramazan ayında rahat bir Ramazan geçirirler. Onun için, hemen bu vaazı duyduğunuz zaman zekâtınızı ayırın, Ramazan ayında verin!

وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ وَشَهْرُ

الْمُوَاسَاةِ وَشَهْرٌ يُزَادُ فِيهِ فِي رِزْقِ الْمُؤْمِنِ فَمَنْ

أَفْطَرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ مَغْفِرَةً لِدُنُوبِهِ وَعِتْقُ رَقَبَةٍ

مِنَ النَّارِ وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ

مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا

(*Ve hüve şehru's-sabr*) “Bu Ramazan ayı sabır ayıdır. (*Ve's- sabru sevâbühü'l-cenneh*) Sabır da öyle güzel bir şey ki, bunun sevabı, mükâfatı cennet.” Sabır ayı; yâni yemek yemiyorsunuz, içmiyorsunuz, nefsinizi tutuyorsunuz, şehvât-ı nefsâniyenize engel oluyorsunuz. E o zaman sabrın mükâfatı da cennet...

(*Ve şehru'l-muvâsât*) *Muvâsât* da malla birisine mâlî, iktisâdî yardım yapmak demek.

“Bu yardımlaşma ayıdır aynı zamanda, mâlî yardımlaşma ayıdır. Zenginler fakirlere mâlî destek sağlayacaklar, yardım edecekler.”

(*Ve şehrin yüzâdü fîhi fî rızki'l-mü'min*) Bu ayda mü'minin rızkının da arttırıldığını söylüyor Peygamber Efendimiz: “Öyle bir aydır ki mü'minin rızkı bu ayda çoğaltılır.” Yâni daha fazla rızk veriyor bu ayın bereketine Allah-u Teâlâ Hazretleri.

(*Femen eftara fîhi sâimen*) Bu mübarek ayda bir oruçlu kimseyi evine davet eder, iftar ettirirse veyahut evine davet etmeden, “Al şu parayı, al şu içine döner konulmuş sandviçi veya yüz dirhem ekmek, bilmem şu kadar katık..” diyoruz hani.

Herhangi bir şekilde oruçlunun orucunu bozdurursa... Hatta diyorlar bir hurma bile olsa...

Bazı böyle sevap düşkününü kardeşler var. Ramazanda yanında paketle camiye giriyor. İftar vaktinde hemen ezan “*Allâhu ekber!*” derken, elindeki paketi açıyor, “Buyurun, buyurun, buyurun!..” diye cemaate zeytin veya hurma ikram ediyor. Bak, “Kim bir oruçluya iftar ettirirse” yâni doyurmak da değil, orucunu açtırmak bile bu sevabı kazandırır. (*Kâne mağfireten li-zünûbihî*) “Günahlarınının mağfiretine sebep olur bu.” Bak bir oruçluya ikramda bulundu diye.

(*Ve itka rakabetihî mine'n-nâr*) “Boynunun cehenneme esir olmaktan âzadlığına sebep

olur.” Yâni cehenneme esir olmuş, boynuna halka takılmış, cehenneme sürüklenip götürülecek bir insan düşünün... Boynundaki bağ çözülüyor, “Hadi bakalım, kurtuldun cehenneme gitmekten!” deniliyor. Cehennemden kurtuluşa vesile olur.

(*Ve kâne lehû misle ecrihî*) Yâni, “Birisine iftar verdin mi, onun orucunu açtırdın mı, az da çok da olsa; ‘Sen o oruçluya iftar ettirdin, al bakalım onun sevabı kadar bir sevap!’ diye, o oruçlunun kazandığı sevabın bir mislini de Allah sana verir. (*Min gayri en yunkasa min ecrih şey’â.*) Oruçlunun sevabından bir şey eksilmeden, iftarı yaptıran bir misli sevap verilir.”

قَالُوا لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفْطِرُ الصَّائِمَ قَالَ يُعْطَى

اللَّهُ هَذَا الثَّوَابَ مَنْ أَفْطَرَ صَائِمًا عَلَى تَمْرَةٍ

أَوْ شَرْبَةِ مَاءٍ أَوْ مَذْقَةِ لَبَنِ

(*Kâlû: Leyse küllünâ yecidü mâ yuftiru’s-sàim*) Demişler ki... Tabii Medine’nin hâlini, o zamanki hâlini düşünüyorum. Yaygın yoksulluk var, kalabalık oraya gelmiş, imkânlar dar. “Hepimiz oruçluya iftar ettirecek duruma sahip değiliz yâ Rasûlallah” dediler, mazeretlerini beyan ettiler. Yâni “Çok veremeyeceğiz, ne olacak?..” dediler.

(*Kâle: Yu’ti’llâhu hâze’s-sevâb li-men eftara sàimen alâ temretin, ev şerbete mâin, ev mezakkate lebenin*) “Allah bu iftar ettirme, iftar ziyafeti çekme sevabını, oruçluya bir

hurma verene, veyahut bir içim su verene, veyâhut şöyle birazcık bir süt ikram edene de verir.” diye müjdeledi.

وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ وَسَطُهُ مَغْفِرَةٌ

وَأَخِرُّهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ فَمَنْ خَفَّفَ عَنْ

مَمْلُوكِهِ فِيهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ

(*Ve hüve şehrün*) “Bu Ramazan öyle bir aydır ki, (*evvelühû rahmetün*) evveli rahmettir; (*ve vasatuhû*) ortası mü’minlerin mağfiret olmasıdır; (*ve âhiruhû itkun mine’n-nâr*) sonu da mü’minin cehenneme düşmekten kurtulması, cehennemlik olmaktan azad olunmasıdır.”

(*Femen haffefe an memlûkihî fîhi*) Kim bu Ramazan ayında, oruç tutuyor diye kölesinin yükünü azaltırsa, hizmetçisine ağır iş yüklemese, biraz hafifletirse; (*gafara’llâhu lehû*) onun günahlarını Allah mağfiret eder; (*ve a’tekahû mine’n-nâr*) onu da cehennemden azad eder.”

فَاسْتَكْثَرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ خَصَلْتَانِ

تَرْضَوْنَ بِهِمَا رَبَّكُمْ وَخَصَلْتَانِ لَا غِنَاءَ

لَكُمْ عَنْهُمَا فَأَمَّا الْخَصَلْتَانِ اللَّتَانِ تَرْضَوْنَ

بِهِمَا رَبَّكُمْ فَشَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَهُ وَأَمَّا الْخَصَلْتَانِ اللَّتَانِ

لَا غِنَاءَ لَكُمْ عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ

اللَّهُ الْجَنَّةَ وَتَتَعَوَّذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ

(*Fe'steksirû fîhî min erbai hisâl*) “Dört şeyi bu ayda çok yapın...” Peygamber Efendimiz'in nasihatleri devam ediyor, ben sadece tercüme ediyorum, okuyorum, “Dört şeyi çok yapın!” diyor Peygamber SAS Efendimiz:

(*Hasletâni terdavne bihimâ rabbeküm*) “İki şey ile, o dört şeyin ikisini yaparsanız Rabbinizi râzı edersiniz. (*Ve hasletâni lâ gınâe leküm anhümâ*) Diğer ikisi de mutlaka muhtaç olduğunuz şeylerdir, onlarsız yapamayacağınız şeylerdir.” Şimdi bu dört şey neymiş, onları dinleyelim:

(*Feemme'l-hasletâni'l-letâni terdavne bihimâ rabbeküm*) “Rabbinizi, yaptığınız zaman hoşnut edeceğiz iki iş nedir? (*Feşehâdetü en lâ ilâhe illa'llâh, ve testağfirûnehû*) Yâni, “*Lâ ilâhe illa'llâh... Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh...*” diye kelime-i tevhid çekerseniz, bir de “*Estağfiru'llâh*” diye tevbe ve istiğfar ederseniz, bununla Rabbinizi razı ederseniz. Yapılacak dört şeyden ikisi bunlar: *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı çok söylemek, *Estağfiru'llâh*'ı çok söylemek, tevbeyi çok söylemek.”

Bakın gene iş geldi dervişliğe dayandı, dervişliğin hadislerden bir delili daha çıktı karşımıza.

(*Ve emme'l-letâni lâ gınâ leküm anhümâ*) “Onlarsız yapamayacağınız öteki iki şey...”

Nedir? (*Fetes'elûna'llàhe'l- cenneh, ve teteavvezûne bihî mine'n-nâr*) “Allah'tan cenneti isteyin ve cehennemden de Allah'a sığının!” Bunlardan uzak kalmaz, bunlara ihtiyacı var her müslümanın.

Cenneti isteyecek, cennet lâzım. Cehennemden kurtulacak, cehenneme düşmemesi gerekiyor. Bunları isteyin!

وَمَنْ أَشْبَعَ فِيهِ صَائِمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ
حَوْضِي شَرْبَةً لَا يَظْمَأُ بَعْدَهَا أَبَدًا

(*Ve men eşbaa fîhi sàimen*) “Kim bu ayda bir oruçluyu doyurursa, (*sakàhu'llàhu teâlâ min havdî şerbeten lâ yazmeü ba'dehâ ebedâ*)

Allah ona benim Havz-ı Kevser'imden bir kâse kevsar şarabı ikram eder; (*lâ yazmeü ba'dehâ ebedâ*) bunu içtikten sonra artık bir daha susuzluk çekmez.”³

Peygamber Efendimiz bu hutbesinde görüyorsunuz, Ramazan ayında neler yapmamız gerektiğini güzel güzel, bir bir bize hatırlatmış oldu.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, bunlara dikkat edin! Mübarek bir ay geldiğini kesinlikle biliyoruz. Hayırlarımızı çoğaltacağız; çünkü bu ayda hayırların, iyiliklerin, ibadetlerin sevabı

³ Abdülkâdir-i Geylânî, *Gunyetü't-Tâlibî Tarîkı'l-Hak*, cüz. II, s. 4.

fazla... Mâlî desteklerimizi, hayırlarımızı, sadakalarımızı, zekâtlarımızı vereceğiz.

Oruçlu kimseleri evimize davet edeceğiz veyahut camide, fırsat bulduğumuz yerde iftar ettirmeye çalışacağız. Bunun sevabı çok... Böyle bir hurmayla, birazcık bir meşrubat ikram ederek, süt veyahut başka bir su filân ikram ederek bile olsa, böyle ikramı fazla yapmaya gayret edeceğiz.

Çalıştırdığımız insanlara biraz göz yumacağız, ağır yük yüklemeyeceğiz. Memurumuz olabilir, işçimiz olabilir, hizmetçimiz olabilir. Böyle herkese iyilik yapacağız.

Elimizden tesbih düşmeyecek. “*Estağfiru’llâh*” diyeceğiz, “*Lâ ilâhe illa’llâh*” diyeceğiz. Allah’tan bizi cennete sokmasını dileyeceğiz; cehennemden azad etmesini, kurtarmasını, bizi afv ü mağfiret etmesini isteyeceğiz. Bunlar böyle.

Ayrıca benim başka hadisleri okuduğum için hatırladığım, gene Peygamber Efendimiz’in nasihati olarak size söyleyeceğim şeyler:

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Kur’an-ı Kerim’i çok okuyacaksınız, teravîh namazlarına geleceksiniz... Zâten teravîh namazına işaret vardı okuduğum hadis-i şerifte. Camilerdeki vaazları takip edeceksiniz.

Şimdi ben burada on gün, tabii çeşitli konuşmalar yaptım bu aile eğitim çalışmalarında... Sonra en son gün, anlatılanlar hakkında bir yarışma

açtık: “Hocamız neler anlattı söyleyin!” diye bir yarışma açtı arkadaşlar. Herkes üç dakika içinde grup grup, vaazlardan neleri anladığını, en çok nelere takıldığını, en çok neleri zihnine yerleştirdiğini anlamış olduk.

Bir şeyi gördüm ki, sevgili Akra dinleyicileri, unutuluyor vaazlar... Unutuluyor. Onun için, vaazları dinlerken kâğıtla, kalemle gidin, öyle dinleyin. Not almak iyi dinlemeyi de sağlar. Bir de dinlenmiş olan şeyi unutmamayı da sağlar. Onun için yanınızda kağıt kalem olsun, vaazlara gidin.

Bu arada hemen Rahmetu’llâhi aleyh Mehmed Zâhid Hocamız Efendimiz Hazretleri’ni hatırladım. Bize, “Senindir evlâdım bu kütüphanem!” demişti. Kütüphanesinde onun şahsî defteri vardı.

İşte gençliğinde Fatih camiindeki büyük vaizlere gider, dinlermiş. Onlardan bir tanesi Seydişehirli Abdullah Efendi... Çok severdi onu Hocamız. Onun vaazlarını yazmış. “Şöyle dedi, böyle dedi” diye özetini yazmış. O da bir hatıra olarak bu konuşmamda söylenmiş olsun.

Vaazları kağıt kalemle dinleyin, not alın ki başkasına da söylerseniz, siz de sevap kazanırsınız. Onlara öğretmenin sevabını kazanırsınız.

Aziz ve sevgili dinleyiciler, şimdiden Ramazanınızı tebrik ediyorum. Ramazanınız mübarek olsun... Bu güzel ayı güzel geçirmeyi Allah nasib etsin. İyi hazırlanmayı, iyi ibadet

yapmayı, ibadetleri güzel bir şekilde yapmayı
Allah cümlemize nasib eylesin...

Ailece, dostlarınızla, sevdiklerinizle mutlu
günler dilerim, mutlu Ramazanlar dilerim,
bayramlar dilerim. Allah, Ramazan Bayramı'na
da mağfiret olunmuş, Allah'ın rahmetini
kazanmış kullar olarak ermeyi cümlenize,
cümlemize nasib eylesin...

Tabii, bu dünya hayatı bir gün gelip bitecek,
hepimiz ahirete göçeceğiz. Ahirette de Allah'ın
lütfuna erip, cennetiyle, cemâliyle müşerref
olmayı Cenâb-ı Mevlâ'dan dilerim; hepiniz
için, şahsım için... Bizi duadan unutmamanızı
diliyorum. Allah hepinizden râzı olsun...

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve
berekâtühû!*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 01. 1997 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

